

Vācijas Federatīvās Republikas ārējās minoritātes politika pēc Eiropas Savienības paplašināšanās 2004. gadā: Latvijas gadījums

Jānis Liniņš

Rīgas Stradiņa universitāte,
Doktorantūras nodaļa, Latvija

Ievads. Ar šīm tēzēm tiks pieteikts lielā pētījuma temats "Vācijas Federatīvās Republikas (VFR) ārējās minoritātes politika pēc ES paplašināšanās 2004. gadā: Latvijas gadījums". Ar ārējās minoritātes politiku mēs saprotam to, ko angļiski dēvē par *external minority policy*.

Pēdējā gada notikumi pasaulē kārtējo reizi parādīja politikas etnokulturālās dimensijas nozīmīgumu. Šie procesi nenoliedzami atspoguļojas arī ES dalībvalstu eiropeizācijas procesā.

Temata teorētiskais nozīmīgums pamatojams ar tā starpdisciplināro raksturu – tajā apvienoti iekšpolitiskie jautājumi, aktuālā politika un vēsture, eiropeizācijas jautājumi un bilaterālo attiecību problemātika, etnokulturālie jautājumi un konfliktējošo lojalitāšu (*conflicting loyalties*) jautājumi (*Volkszugehoerigkeit–Staatsbuergerschaft–Staatsangehoerigkeit*).

Pētījums tiks balstīts tādās teorijās kā vēsturiskais institucionālisms, eiropeizācija, diskursīvais institucionālisms.

Darba mērķis, hipotēze un metodes. Pētījuma mērķis ir izpētīt Vācijas Federatīvās Republikas (VFR) ārējās minoritātes politiku (*External Minority Policy*) pēc 2004. gada, projicējot to uz Latvijas vācu kopien.

Pētniecības gaitā lietotās metodes – vispārējās pētnieciskās metodes (kvalitatīvā izpēte, analīze un sintēze), specifiskās politikas zinātnes metodes (politikas / starptautisko attiecību analīzes līmeņa pieeja (*level of analysis approach*), politiskā diskursa analīze), vēstures pētniecības metodes.

Hipotēze: VFR politikā attiecībā uz Latvijā dzīvojošajiem tautiešiem pēc ES paplašināšanās 2004. gadā eiropeizācijas procesus ierobežo atkarība no agrāk izvēlētā ceļa (*path dependency*).

Iemesli, kas izskaidro VFR atkarību no agrāk izvēlētā ceļa:

- 1) VFR politisko institūtu inerce;
- 2) ES dokumentu par minoritātēm neobligātais raksturs;
- 3) jautājuma politiski sensitīvais raksturs;
- 4) Latvijas vācu kopienas mazskaitlīgums.

Secinājumi. VFR politika attiecībā uz Latvijā dzīvojošiem tautiešiem pēc ES paplašināšanās 2004. gadā izpaužas šādos VFR politikas elementos:

- 1) Latvija VFR oficiālās politikas terminoloģijā sakarā ar vācu minoritāti bieži tiek apzīmēta kā "bijušās PSRS teritorija";
- 2) Latvijas (ne tikai) vācu minoritātes jautājumu risināšana tiek nodota VFR Iekšlietu ministrijai;
- 3) atkarība no pagātnes izpaužas kā Vācijas oficiālo institūciju īpaša interese par vāciešu pagātņi Latvijā (fondi piešķir līdzekļus pagātnes vēstures pētījumiem, vācu militāro kapu uzturēšanai);
- 4) atkarība no pagātnes izpaužas arī kā Vācijas saistību apzināšana un uzturēšana pret "Krievijas vāciešiem", lai gan Latvijā ir arī citām grupām piederīgie vācieši;
- 5) ir ierobežota ES dokumentos fiksēto demokrātisko, liberālo, vienlīdzīgo attiecību un normu pārņemšana uz Latvijas vāciešiem no VFR puses, kas ļautu vāciešiem turpināt dzīvot Latvijā, neasimilējoties un neemigrējot, saglabājot savu nacionālo identitāti.

Tomēr nevar noliegt eiropeizācijas pozitīvo ietekmi VFR politikā attiecībā uz Latvijas vāciešiem. Piemēram, kaut gan Vācijas politiķu un politologu diskursā vēl joprojām Latvijas vācu kopiena tiek skatīta kopā ar vācu kopienām Kazahstānā, Turkmenistānā u. tml., tomēr Vācijas-Latvijas praktiskā sadarbība attiecībā uz vācu kopienas atšķiras no tās, kāda, piemēram, veidojas starp Vāciju un Kazahstānu, Uzbekistānu, Ukrainu vai Krieviju.